

På banen igen af Louise Jensby

Kære læsere.

Velkommen til det nye E-Agora! Et helt nyt hold skribenter er på banen, for at give jer sjove spændende og inspirerende artikler med på vejen. Det nye hold består af en god blanding af filologer, arkæologer og historikere, som med hver deres tilgang vil sørge for at artiklerne rammer et bredt publikum.

I dette første nummer vil I finde artikler om film og rejser, interviews med forskere og nyt om, hvad der sker på Klassiske Studier.

Vi er klar over, at vi, som den nyligt sammenvømte gruppe vi er, befinder os i en opstarts-fase. Det seneste nummer af E-Agora udkom så langt tilbage som 2014, og det syntes vi, der skulle gøres noget ved. Vi er stadig ved at finde vores ståsted, og på det spinkle fundament som vi indtil nu har nået at skabe, kommer vi også til at prøve forskellige artikeltyper af. Det håber vi I vil

være med til, og ikke mindst tage godt imod.

Vi håber, at mange af jer vil følge os på vores vej, og det vil glæde os, hvis I vil dele vores beskedne magasin med jeres medstuderende. På vores Facebookside Agora kan I også følge med i hvilke aktuelle arrangementer, der er på Klassiske studier, så lige og del også gerne denne side med dem I tror der kunne være interesserede.

Tilbage er kun endnu engang at ønske velkommen til det nye E-Agora og god fornøjelse.

I DETTE NUMMER:

En russers bekendelser 2

Interview med Ole Thomsen 3

Clio i Bio—antikken på film 4

Sapphos erotiske sprog 5

En rejsenarkomans dagbog 10

Kls-seminar med Henrik Mouritsen 13

Antikken gennem tiden; Antikken i Renæssancen - og i dag 15

Månedens billede: Odeon i Athen Taget af Louise Jensby

En russers bekendelser—det første år på klassiske studier af Jones Stengaard Jensen

Når man på en solrig forårsdag træffer 3 smukke, unge mennesker, der, imens eksamenne målrettet buldrer imod dem, dekadent har henslængt sig i Universitetsbarens dunkle lokaler, så føler man, at man skuer det danske uddannelsessystems absolutte triumf lige lukket i øjnene.

Med en sikker hånd er de blevet ført fra den forjættede start på det klassiske studie igennem participier, shots og potteskår til dette saglige stadie af nærmest zen-agtig ro, der lyser ud af deres efterhånden knap så kerubiske ansigter.

Det var historiens sirene, der lokkede disse russere til at sætte kurs mod universitets klippekær, et kald denne skribent heller ikke kunne modstå. Men hvem bebrejder den svage sjæl, der har ladet sig lokke af det knejsende tempel og den standhaftige phalanx, af sværdet og sandalen? Det var med disse forventninger derfor ikke en udelukkende positiv overraskelse, at blive budt velkommen af volutter og pilastre og selvfølgelig den absolutte ablativs stramme (men elegante) favntag. Men skønt flere lod den utilregnelige accusativus cum infinitivo spænde ben for deres ellers så lovende akademiske løbebane, føler denne trio kun, at de er blevet styrket af disse traumer, og ser nu frem til 4 solrige semestre i den joniske søjleordens svale skygge.

Det har dog heldigvis ikke været en ensom oplevelse at starte på klassiske studier. Med et skær i øjet (hvorvidt det er gru eller glæde, er ikke til at vurdere) fortælles der om odysseen gennem Nobelparken i søgen efter et tyst

hjørne, hvor der i fred og ro kunne læses op til latintimen. Kaffestuen var naturligvis første bud, men her var selskabet så socialt og interessen for deres generelle ve og velfærd så intens, at ethvert forsøg på seriøs forskning straks fordampende under den glødende velkomst.

Efter at være blevet lyst i band i Theos og fundet forfriskningerne en hånd for varme og en tand for Ceres hos FRED måtte de ihærdige unge morakkere trække sig tilbage til privaten for endelig at blive fri for besøgende, lykønskninger og fjerne slægtninge, der konstant trak på deres flygtige koncentration.

Men da bøgerne omsider kunne lægges til side, hvis blot for en enkelt aften, blev der til gengæld sat stor pris på den varme modtagelse i de klassiske studiers store sociale smeltedigel.

Således har det første år på universitet i lige så høj en grad været et lynkursus i voksenhedens sindrige kunst. Et afsluttende råd fra disse post-propædeutiske guruer: ”Forbered dig på, at det sproglige fylder mere end forventet, men bare hæng i og ta’ det som det kommer”.

Århus Universitet

Interview med Ole Thomsen

Af Pernille Wissing og Jonas Stengaard
Jensen

Den første fornøjelse, man får ved at gøre doktor i filologi Dr. Ole Thomsens bekendtskab, er realiseringen af, at når først han begynder at tale, så skal der meget til at stoppe ham igen. Passionen for filologien stråler langt ud af denne både begavede og karismatiske mand.

Han fornøjede klassiske studier ved Aarhus universitet ved sit visit til KLS seminar fredag d. 7 april, hvor han diskuterede oversættelsesteorier, og hvorvidt disse bør tilpasse sig det levende sprog.

Vores rapporter traf Thomsen, da stemningen var på sit højeste til Symposions fredagsbar, og fik derved lejlighed til at diskutere dennes liv og virke. Da Thomsen spørges til sit tidligere arbejde med den klassiske komediegenre, lukker han øjnene, og man fornemmer, hvordan man sammen med ham trækkes tilbage i tidens tåger til det herrens år 1971. Han påpeger som det første det fascinerede paradox bag selve humoren, at mange af de største komiske triumfer fundamentalt ikke handler om glade mennesker, men om folk hvis kommunikation og selvhjælpskapacitet er stærkt svækkede. For var der nogen, som sagde: "Blessed are the Greek?". Det er jo det, der er det morsomme.

Da Thomsen får pistolen for panden og bedes træffe Sofies valg imellem Græsk og Latin, vælger han den billige løsning, og hævder at elske begge sine børn lige meget. Han har dog intellektuel ballast for denne betragtning, da han mener, at latin og græsk hænger uundværligt sammen (indsæt kløgtig popkulturel pen-

dant). Det næste svære valg Thomsen konfronteres med, yndlingsforfatter, kræver ligeledes en stoisk øjenlukning, hvilket uundværligt producerer det værdige svar: Seneca!!!(!). Det påfaldende ved Thomsens svar er, at han ikke så meget i Senecas egne skrifter, men i Seneca selv mener, på tværs af 2 årtusinder, at have fundet en medgroupie for den inklusive Ovid. Skønt Seneca tog prisen som favoritforfatter, er det bedste individuelle værk i Thomsens øjne Ovids weltgedicht *Metamorphoser*, ivrigt taget af Frk. Wissing i propædeutikken (høhø). Forkærligheden for dette værk, der i al sin ydmyghed rummer al antikkens tankegods, brænder i Thomsen så stærkt, at det formåede at splintre hans ellers solide venskab med klassiske studiers svar på Beyoncé: Otto Steen Due.

Da der spørges til oversættelse, mærker man straks energien buldre frem i de nu fuldt opslåede øjenlåg. For det store spørgsmål om hvorvidt oversættelsen af de antikke tekster bør forsøge sig med at holde trit med det levende og brugte sprog, kan om noget få Thomsen op på dupperne. Havde grækernes telte presenning over? Blev der serveret kebab foran Trojas mure, og havde Achilleus sportsvogn et karosseri? På trods af hans årelange ordstrid med Otto Steen Due mener Thomsen ikke, at alle disse tiltag er helt tossede. For hvad kan om muligt bedre bygge bro henover de snart 3000 år end åbenbaringen af, at grækerne også måtte

træffe det skæbnesvangre valg, om der skulle chilihvidløg i kebabben, ligesom vi gør den dag i dag.

Ganske kvit og frit øser Thomsen ud af sin store erfaring, og giver det gode råd til alle vi vordende filologer, at man på trods af et stort professionelt pres for ikke at lade moderne perspektiver og sympatier sive ind i fortolkningen og bearbejdningen af de antikke tekster, så overvælder disse os med deres udødelige relevans.

Den store menneskelige konklusion på samtalen kommer dog først til sidst, da Thomsen afslører arnestedet for den dybe kærlighed for det klassiske, der som hos de fleste findes i "Gymnasielæreren", den som vi sikkert alle sammen har haft. Med sine rødder på det smukke Mols fortæller Thomsen, at han tilbage i gymnasietiden, i sin stræben efter præstekjolen, havde det store held at modtage undervisning fra latinlærer, Alfred Hansen. Denne formåede at dyrke Thomsens naturlige begavelse for de klassiske sprog, der senere skulle blomstre til den filolog vi kender og elsker den dag i dag.

Thomsen runder af med disse visdomsord: Glem aldrig kærligheden til ordene, det er nøglen til de klassiske studier, for "filologos" betyder jo netop: kærlighed til ordet.

Clio i Bio – antikken på

film

Af Jonas Stengaard Jensen

Når man hører rotterne krible hen over uddannelsesloftet og lugter fremdriftsfugten i væggene, da fanger man ofte sig selv i at genoverveje, om man nu virkelig gjorde et kløgtigt valg, da man kastede sig over de klassiske studier. Var studiet af antikken måske ikke bedre gemt som en lille belønning til den behagelige ende af en lang og forhåbentlig ikke alt for uprofitabel karriere?

Med kun 3000 år bag sig er det måske endnu for tidligt at spå om, hvorvidt antikken har en fremtid. Heldigvis skal man ikke gå længere væk for at blive påmindet om antikkens potentiale til både at underholde og fascinere (og tage sig pænt betalt for samme), end til vores pendant til det antikke amfiteater, den lokale biograf. Der findes for filmmediet næppe et mere oplagt og dyrket emnefelt end antikken. Den bronzebevæbnede græker og rødkappede romer er sammen med nazisten og superhelten blandt filmverdenens mest ikoniske stereotyper, og disse har oftest skubbet filmmediet til sit episke og kommercielle bristepunkt.

Spartacus, Troja og 300 er alle film, der på trods af varierende kvalitet, har cementeret sig grundigt i den kollektive referenceramme. Man må dog lede længe efter et mere umage par, der så nydeligt indrammer ekstremerne af antikkens kinematografiske spændvidde og kreative potentiale, end Life of Brian og Ben-Hur. Charlton Heston versionen, skønt sidste års genindspilning og sin gennemgribende middelmådighed til trods, illustrerer

også nydeligt, hvor meget suppe der kan koges på en jøde i en stridsvogn.

Disse 2 mesterværker foregår i den præcis samme historiske kontekst, i tiden omkring Jesu død og korsfæstelse i det romerske besatte Judæa. Hvor Ben-Hur tolker historien i overensstemmelse med det harsknede religiøse paradigme i 1959's USA, da anvender Life of Brian historien som en absurd parodi på den moderne verden anno 1979.

Man må tilgive den lægmand, der intuitivt ville vende sig imod den pæne, sobre og åh så klassiske Ben-Hur i søgen efter den faktisk tunge ende af historien om den romerske besættelse af Judæa. En alvorlig fejl. For hvad Brian ikke har i kommercielle spektakler, har den derimod i både intellektuel (og humoristisk) tyngde. Brian konfronterer mange fejlagtige grundfortællinger, flere af dem populariseret af netop storfilmene Ben-Hur, der allerede i sin åbningsmonolog dunderer løs mod de imperialistiske rødkapper. De ikoniske galejslaver er blandt de mest ikoniske indstillinger, men også fuldstændig historisk ukorrekt og hører nærmere hjemme hos Victor Hugo's Les Misérables.

Brian er nådesløs i sin hån af denne ensidede fortolkning af det romerske imperiums rolle i middelhavskulturen, for udover sanitet, medicin, uddannelse, vin, ro og orden, kunstvanding, veje, ferskvandsforsyning, forbedret offentlig sundhed og så selvfølgelig fred, hvad gjorde den romerske værnemagt så overhovedet godt

for?

Ben-Hur, bærende MGM's finansielle fremtid på sine skuldre, holder derimod på det tørre. Ganske belejligt forsinkes hovedpersonen på sin vej til Jerusalem. Således observer publikum kun den romerske undertrykker Pilatus afsige dom over Jesus Kristus og ikke jødernes frigivelse af røveren Barabbas frem for frelseren.

Men hvis Brian illustrerer antikkens intellektuelle og humoristiske potens og vedvarende relevans overfor selv et moderne publikum, så viser Ben-Hur lige så tydeligt det spektakulære drama som antikken, måske mere end nogen anden tid, kan diske op med. Som sin tids dyreste filmproduktion er der hverken sparet på søslag, stridsvognsvæddeløb eller Jack Hawkins. Til de, der måtte undres over, hvilken relevans al dette har for historien om handymanden fra Nazareth, kan man kun svare, at de har 3,5 herlige timer foran dem.

For de resterende håbes det, at den betryggende vished om antikkens fortsatte, og tilsyneladende udødelige, relevans vil bringe dem glæde og tryghed i deres uundgåelige arbejdsløshed.

Sapphos erotiske sprog af Anders Kirk Borggaard

Sapphos erotiske sprog

– et abstract på steroider om
feminisme, poesi og klassisk
filologi

Af Anders Kirk Borggaard.

Sappho, den navnkundige digterinde fra det arkaiske Lesbos, er en vigtig dame. Det er hun, fordi hun med fragmenterne af sin poesi giver os et sparsomt men mangefarvet indblik i antikkens allertidligste, poetiske traditioner; men det er hun også, fordi hun netop er *en dame*. For mange moderne kvinde- og feministbevægelser spiller Sappho en nøglerolle: hun er deres moderkvinde, den første kvinde i den vestlige litteratur, der lader sin stemme klinge i et ellers mandsdomineret, litterært billede, og som – mener de – færdedes frigjort blandt ligesindede kvinder i lesbiske kvindecirkler. Men realiteterne er, at vi ved forsvindende lidt om Sappho og miljøet på Lesbos i den allertidligste del af det 6 årh. f.Kr. Ikke desto mindre mener feministiske klassiske filologer som Marilyn Skinner og

Ellen Greene, at de i Sapphos poesi finder en særskilt feminin diskurs, der er "open, fluid, and polysemous - and hence conspicuously nonphallic" (Skinner 1996, 182), det, der kaldes en specifik *parler femme*. En sådan kvindediskurs forudsætter dog, at Sappho og hendes poesi har eksisteret i en adskilt subkultur og særligt kvindelig, poetisk tradition – for ellers har den ikke kunnet eksistere, men ville i stedet være blevet underkuet af den patriarkalske og fallocentriske diskurs. Problemet heri er, at en sådan tradition og et sådan samfund er ganske uden beviser. Kort sagt beror det feministiske tolkningsparadigme på den moderne antagelse, at der har eksisteret en usynlig kvindepoetik, som Sappho er eneste overlevende eksempel på – og derudover eneste bevis på.

Spørgsmålet er nu, hvordan en sådan fremgangsmåde harmonerer med vel nok kernen i den klassiske filologi, nemlig forsøget på at fralægge sig moderne antagelser og forforståelser i jagten på en læsning, der er så tæt som muligt på den, Sapphos samtidige ville

Øen Lesbos

Sappho

have foretaget. En sådan øvelse er i sig selv kompliceret, men situationen bliver yderligere besværliggjort af det faktum, at netop kendskabet til det poetiske og sociale miljø på Sapphos tid er lige så fragmentarisk som de papyrusstumper, der har givet os de få bidder, som er alt, vi har af Sapphos forfatterskab. Ikke desto mindre satte jeg mig for i min bacheloropgave at undersøge, hvilke konsekvenser feminismens konsteorier har for forståelsen af den erotiske diskurs hos Sappho set fra et traditionelt, filologisk standpunkt.

Dette gjorde jeg ved indledningsvist at redegøre for de tre dimensioner, som filologien kan arbejde indenfor, og som er både vigtige og særligt nyttige i arbejdet med litteratur så gam-

mel som den græske. Hertil kan jeg varmt anbefale Sheldon Pollock's "Philology in three Dimensions". Der næst introduceredes det feministiske paradigme, som det er formuleret inden for den klassiske filologi af filologiske andengenerationsfeminister som Marilyn Skinner og Ellen Greene. Opgavens kerne bestod derefter af en kritisk og historisk funderet, filologisk analyse af to af de primære Sappho-fragmenter, 1 og 31V. Analysen tog udgangspunkt i den erotiske diskurs hos Sappho, og denne blev sammenholdt med tilsvarende, feministiske analyser af de samme fragmenter udført af Ellen Greene, der er en af de primære praktiserende, når det kommer til klassisk-filologisk feminisme.

Essentielt for denne sammenligning var at undersøge Sapphos erotiske sprog ud fra tidligere og samtidige, mandlige digtere, f.eks. Homer, Alkaios og Theognis, med det formål at se på Sapphos poesi og poetik inden for den samtidige, poetiske tradition – for på den måde at prøve at forstå hendes poesi gennem samtidens briller på den historisk-kritiske filologis primære plan.

Resultatet af disse undersøgelser viste, at Sappho – i strid med det billede, som Greene og Skinner forsøger at tegne – i meget høj grad benytter den samme erotiske terminologi og diskurs som sine maskuline kolleger. Mest karakteristisk herfor er opfattelsen af Eros som en voldsom, udefrakommende kraft, der kuer

den forelskede med kærlighedskvaler. Ligeså er spillet imellem den aktive elskende, *erastes*, og den mere passive elskede, *eromenos*(/-e), et vigtigt element inden for den arkaiske kærlighedspoesi – og dermed både for Sappho og for maskuline poeter, og her gør det ingen forskel, om målet for kærligheden er en mand, som det ofte gælder i maskulin og pæderastisk kærlighedspoesi, eller en kvinde, som det muligvis er tilfældet i de sapphiske fragmenter. Slutteligt fremstiller de alle kærligheden som en kamp, og denne militarisme går igen i ordvalget, der også hos Sappho trækker tråde til Homer og heltene på slagmarken foran Troja; med Ovids ord: *Militat omnis amans* (enhver elskende er i kamp, Ov.

Am. 1.9.1). Denne erotiske militarisme affejer Greene som noget maskulint, der ikke findes hos den feminine Sappho, der ikke hører hjemme i "the exclusively male world of the battlefield" (Greene 1996^a, 245-246), men den filologiske analyse viser, at denne påstand altså er helt uden hold i de litterære kilder.

For at få en idé om omfanget af det moderne feministparadigmes betydning for læsningen af klassiske tekster sammenholdt jeg Sapphos fragment 31V med Catuls digt 51, der er en romersk tilvirkning af den sapphiske original. Ellen Greene har lavet en lignende, feministisk sammenligning af de to, hvori hun argumenterer for, at Catul – som den mand, han er – kaprer Sapphos digt og gør det

og dets sprog "maskulint", men dette viste sig ikke at holde vand, men i stedet at være et produkt af moderne forestillinger om og forventninger til køn og diskurs. Herefter blev der foretaget en diskussion af resultaterne af den traditionelle, historiske funderede analyse over for den feministiske analyse. Som antydet ovenfor, så er resultaterne af den feministiske analyse ingenlunde tilfredsstillende fra et klassisk-filologisk synspunkt, idet de pure afviser muligheden for de observationer, den klassiske filologi gør sig. Årsagen hertil skal findes i det feministiske paradigme, hvorfor der afslutningsvist blev foretaget en vurdering af Pollocks tertiære plan hos Greene og Skinner. Det viste sig her, at

"Mest karakteristisk herfor er opfattelsen af Eros som en voldsom, udefrakommende kraft, der kuer den forelskede med kærlighedskvaler."

”...en rigtig græsk statue
er jo hvid!”

Greene og Skinner-feminismens, til tider forvrængende, fokus på det særegent kvindelige har en stor interesse i at kunne påvise netop denne *ægte kvindelighed* hos den allerførste kvinde, der stak hovedet frem fra den maskuline dominans. Dermed bliver Sapphos rolle som nøglefigur – førstedame, om man vil – inden for feministbevægelsen afgørende for den efterfølgende læsning og udlægning af hendes poesi og diskurs, og derfor kommer moderne antagelser om køn og kønskamp til at forme det billede, de læser frem fra Sapphos per definition *kvindelige* poesi. Derfor blev konklusionen på projektet også, at det moderne, feministiske paradigme, som det praktiseres af Greene og Skinner, simpelthen er uegnet til

brug i klassisk-filologisk arbejde. Årsagen hertil består i, at paradigmet er forankret i nutidens kønskamp (Pollocks *tertiære plan*) og dermed modarbejder den traditionelle filologiske søgen efter at læse teksten ud fra dens samtid og samtidige poetik (Pollocks *primære plan*).

Jeg håber, at dette lange abstract – eller korte essay – kan vække interesse for en vigtig dame fra den græske oldtid, men endnu mere håber jeg, at det kan gøre opmærksom på et vigtigt element i det filologiske arbejde: det bør tage udgangspunkt i antikken selv, og ikke vores moderne forestilling om, hvordan den bør se ud – og det samme gælder Sappho. Ligesom de gamle arkæologer børstede bemalingsrester af de græske statuer – for

en rigtig græsk statue er jo hvid! – så skal vi lade være med at børste Sappho ”ren”, så hun passer til vores moderne forestillinger om kvinder og kvindekultur. Det er en hån imod Sappho og ikke mindst hendes poesi.

Bibliografi og forslag til videre læsning

duBois, Page 2015: *Sappho*, London.

Greene, Ellen 1996^a: "Apostrophe and Women's Erotics in the Poetry of Sappho", i: E. Greene (red.), *Reading Sappho - Contemporary Approaches*, Berkeley-Los Angeles, 233-247.

--- 1996^b: "Sappho, Foucault, and Women's Erotics", *Arethusa* (1996) 29, 1-14.

--- 1999: "Re-figuring the Feminine Voice: Catullus Translating Sappho", *Arethusa* (1999) 32, 1-18.

--- 2002: "Subjects, Objects, and Erotic Symmetry in Sappho's Fragments", i: N. S. Rabinowitz og L. Auanger (red.), *Among Women - From the Homosocial to the Homoerotic in the Ancient World*, Texas, 82-105.

--- 2006: "Catullus, Caesar and Roman Masculine Identity", *Antichthon* (2006) 40, 49-64.

Lardinois, André 1994: "Subject and Circumstance in Sappho's Poetry", *Transactions of the American Philological Association* (1994) 124, 57-84.

--- 1996: "Who Sang Sappho's Songs?", i: E. Greene (red.), *Reading Sappho - Contemporary Approaches*, Berkeley-Los Angeles, 150-172.

Merkelbach, Reinhold 1957: "Sappho und ihr Kreis", *Philologus* (1957), 1-29.

Pollock, Sheldon 2014: "Philology in Three Dimensions", *postmedieval: a journal of medieval cultural studies* (2014) 5, 398-413.

Skinner, Marilyn B. 1983: "Corinna of Tanagra and Her Audience", *Tulsa Studies in Women's Literature* (1983) 2, 9-22.

--- 1996: "Woman and Language in Archaic Greece, or, Why is Sappho a Woman?", i: E. Greene (red.), *Reading Sappho - Contemporary Approaches*, Berkeley-Los Angeles, 175-192.

--- 2002: "Aphrodite Garlanded: *Eros* and Poetic Creativity in Sappho and Nossis", i: N. S. Rabinowitz og L. Auanger (red.), *Among Women - From the Homosocial to the Homoerotic in the Ancient World*, Texas, 60-81.

Noter:

Ovenstående er baseret på den bacheloropgave, jeg indleverede i december 2015 med titlen 'Sapphos erotiske sprog - En undersøgelse af feminismens betydning for forståelsen af den sapphiske diskurs set fra et kritisk og historisk funderet, klassisk-filologisk synspunkt'.

Pollock 2014. De tre dimensioner, eller plan, som de også omtales, kan kort opsummeres til at være: det primære plan, der dækker over den traditionelle, historisk funderede filologi, der søger at læse teksten, som den skulle læses i sin samtid; det sekundære, der omfatter alt det, man kan definere som receptionshistorie; samt det tertiære, der behandler den moderne og nutidige "støj", der kan influere læsningen af en tekst, hvis forfattelsestidspunkt ligger meget langt fra nutiden.

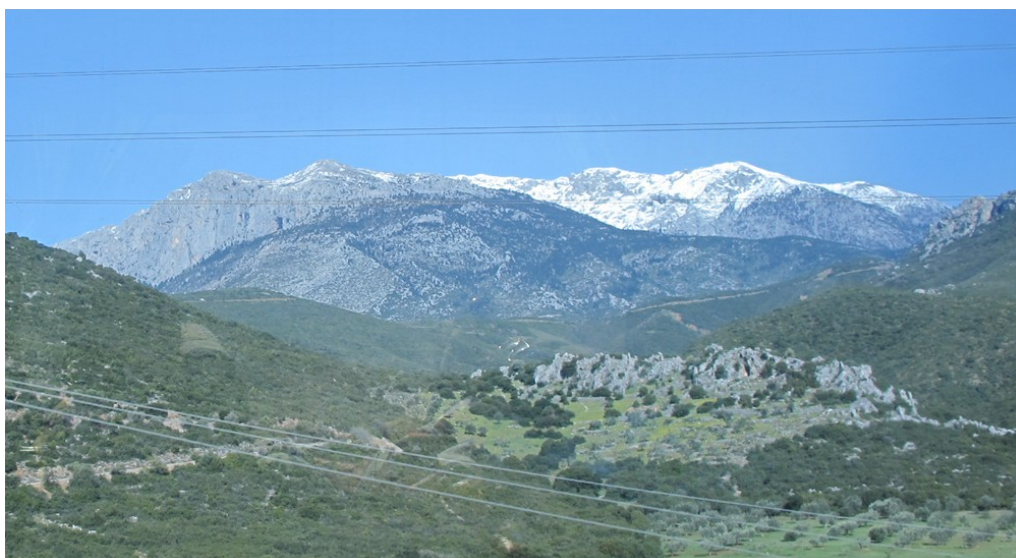
En rejsenarkomans dagbog af Louise Jensby

Min interesse for Antikken har efterhånden bragt mig vidt omkring i verden. Suset jeg får, når jeg pludselig befinder mig i store monumenters nærhed, er ubeskriveligt, og den følelse det giver mig, kan jeg ikke få nok af. Min første tur til Middelhavet ligger ikke længere tilbage end 2008, men siden er det blevet til ikke mindre end 12 ture, bare til forskellige destinationer i Italien og Grækenland, og til sommer kan jeg se frem til min ottende tur til Rom.

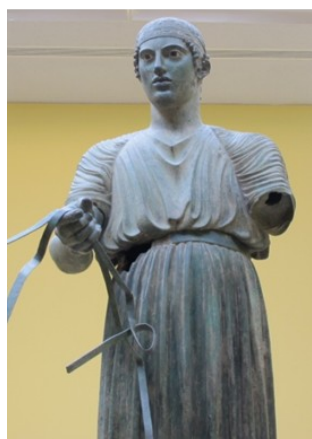
Her skal dog fortælles om en rejse foretaget sidste år, nemlig min første tur til Grækenland, og mere specifikt: til Delphi. Turen til Pythias gamle tilholdssted var dog ik-

ke så lige til. Først krævede det, at vi stod ubehageligt tidligt op, for derefter at bevæge os med taxa gennem Athens yderst befærdede gader, for på den måde at nå til den ret afsidesliggende busstation. Selvom den rare dame i receptionen på vores hotel efter sigende havde reserveret en billet til os, så de meget undrende ud på billetkontoret, da vi dukkede op. Vi skyndte os derfor at købe to billetter, og stillede os så i kø sammen med alle de andre, som tilsyneladende ville med samme bus som os. Her skilte vi os ud som (indsæt vittig sammenligning), idet vi, insistende på at det var sommer, var iført korte bukser, t-shirts og tynde

cardigans, kontra athenernes lange bukser og store dynejakker. Heldigvis havde vi fået købt to pladsbilletter, hvilket sparede os for at stå op i bussen de knap tre timer, turen mellem Athen og Delphi varede. For der var MANGE mennesker med bussen! Heldigvis var det en smuk tur, og trods sne på toppen af de omkringliggende bjerge, viste vores valg af påklædning sig at være spot on.

Vejret i Delphi viste sig nemlig fra sin bedste side, og gav os i omegnen af 25 grader under hele besøget. Vi startede vores rundtur på stedet med at besøge museet, hvilket lod til at være en god ide, eftersom alle andre straks begav sig hen for at se på ruinerne. Derfor havde vi det meste af museet for os selv, hvilket betød, at vi kun-

ne få en masse gode billeder af de udstillede genstande. Museet er ikke ret stort, men indeholder trods størrelsen mange spændende skulpturer, relieffer og keramik. På museet kan man bl.a. se dele af Sifniernes skatkammer, Naxiernes sfinx, skulpturgruppen Cleobis og Biton og Vognstyreren fra Delphi – alle ting som studerende i bl.a. Introduktion til græsk arkæologi kan have glæde af at studere nærmere. Desuden er alle museer og sights gratis for studerende i Grækenland, og så er kostprisen for fly og hotel jo kun en detalje ;)

Efter at have studeret genstandene gik vi ad

den meget pittoreske vej fra museet til helligdomsområdet. De turister som havde valgt at se ruinerne først, var nu på vej mod museet, så dem passerede vi på vejen. Noget af det første man møder på vejen op ad skråningen, er de mange skatkamre indviet af forskellige græske bystater. Her kan man bl.a. se, hvor Sifniernes skatkammer har stået, men der er dog ikke meget tilbage in situ. Det er der derimod af Athenernes skatkammer, som kan give os et godt indblik i, hvor udførligt de mange skatkamre har været lavet, og hvordan de må have kæmpet mod hinanden om de forbi-

somhed. De der allerede har været i Delphi, vil vide, at helligdomsområdet er beliggende i et meget kuperet terræn. Det gør, at teateret, i det omkringliggende landskab, har haft en helt fantastisk kulisse for de forskellige opsætninger, som må være blevet opført der. Apollontemplet ligger stolt og majestætisk med sine få tilbageværende søjler, men man kan levende forestille sig de mange tilreisende, som flokkedes om templet for at komme med votivgaver og for at få Pythias råd i stort og småt. Længere oppe ad skråningen kommer man til det gamle stadion, hvor man har kørt væddeløb. Sta-

dionet er ret velbevaret, og jeg synes, at det er den ekstra gåtur værd. Når man er mættet af de historiske indtryk, kan man også få mættet maven på en af de hyggelige restauranter i byen. Her kan en god omgang souvlaki anbefales. I denne ende af byen findes også flere små butikker, hvor man kan købe alverdens ting. Bl.a. faldt vi over en butik, hvor indehaveren gjorde meget ud af selv at male og lave kopier af antikke vaser. Så hvis man lige står og mangler en kopi af Dipylonamforaen (som man jo gør), så er det her, det sker! Turen hjem tog,

ikke overraskende, også ca. tre timer, hvorefter vi glade og trætte prajede en taxa hjem til hotellet igen.

Selvom Delphi ikke lige er et sted, man sådan bare svinger forbi, og selvom man kan risikere at skulle stå op i en tætpakket bus i tre timer, så vil jeg mene at en udflugt til Delphi er et must for alle antikelskere. Stedet har det hele: et fint museum, historisk relevans og storslåede ruiner, alt sammen placeret i et landskab som taget ud af en rejseguide. Så bestil billetterne, pak kufferten og hop ombord på flyet mod

varmere himmelstrøg og fantastiske sights.

*Alle billeder taget af
Louise Jensby*

KLS-seminar med Henrik Mouritsen af Astrid Strauss og Jonas Stengaard

*”Så hvordan får man svar
ret på noget, der hverken
findes lister over eller
redegørelser for?”*

I studiet af antikken bliver man til tider frustreret over, hvor lidt information vi har om selv de mest basale samfundsforhold. Et af de mere presserende spørgsmål er naturligvis, hvilken rolle Romerrigets slaver spillede i det store demografiske spørgsmål. Vi har desværre ikke overleveret en detaljeret udredning. Så hvordan får man svaret på noget, der hverken findes lister over eller redegørelser for? Man må jo tænke ud af Pandoras boks, og benytte de oplysninger, som man rent faktisk har til rådighed.

Til KLS-seminaret d. 5/5 demonstrerede Henrik Mouritsen, professor på King's College, netop hvordan den kreative klassicist, bevæbnet alene med sit intellekt og et par krakelerede stentavler, kan sige mangt og meget om antikkens mange mysterier. Det store slavespørgsmål (ikke at forveksle med den amerikanske kontrovers af samme navn), gøres ingenlunde lettere af de yderst sparsomme optegnelser. Mouritsen havde derfor set sig nødsaget til at tænke ud af boksen. Hans ledestjerne

hang vældig og revnet på en offentlig bygning i Herculaneum; store stentavler med oversigter over byens slavebefolkning. Tavlerne fortæller dog ikke hvor mange slaver, der fandtes i byen, men er en grundig optegnelse over frigjorte og frifødte, som måske løbende blev opdateret og, som Mouritsen teoretiserer, var opført af en slags forening for frigjorte/frifødte i byen. Mouritsen mener, at man ud fra antallet af frigjorte slaver og frifødte oplyst på tavlerne, og antallet af mennesker man mener boede i Herculaneum på det tidspunkt, burde kunne beregne, hvor stor en del af befolkningen, i hvert fald i Herculaneum, der bestod af slaver. Det er langt fra præcis matematik, eftersom mange faktorer spiller ind. For det første refererer tavlerne kun til de mandlige frigjorte slaver og frifødte. For det andet var det langt fra alle slaver, der blev frigjorte, og først når – eller rettere hvis – de nåede en bestemt alder. Mouritsen kom med et par bud på, hvordan man måske kunne udregne antallet af slaver i Herculaneum, men om de er rigtige,

kan jo aldrig siges med sikkerhed. De kan dog benyttes, hvis man ønsker et kvalificeret bud på, hvordan befolkningen så ud i Herculaneum på tiden for dens ødelæggelse i det herrens år 79. Noget andet, tavlerne viser, er, at hvis antallet af frigivne slaver var så stort, som tavlerne antyder, så måtte der i byen være en utrolig stor import af slaver. Herculaneums begrænsede repræsentativitet spænder desværre ben for en konkret vurdering af, hvor stor en del af det romerske imperium der bestod af slaver, men vi kan i det mindste danne os et billede af forholdene i imperiets kerne. En anden af Mouritsens vigtige pointer var, at vi, indtil videre, ikke har nogen model af det romerske imperiums demografi, som korrekt inkorporerer de frigjorte slaver og frifødte. Indtil videre har man arbejdet med modeller, som har forsøgt at håndtere slaverne ved at lade dem stå isoleret som en gruppe for sig selv, separat fra resten af samfundet, et ifl. Mouritsen ukorrekt billede.

At hive et industrielt Europas demografiske sammensætning ned over den antikke verden er dog ifl. Mouritsen en alvorlig fejl. Denne mener nemlig at have klare beviser for, hvordan det romerske slavesamfund, på trods af hvad der måtte være en meget udbredt praksis for manumission (slavefrigørelse),

forblev yderst polariseret. Det antikke samfunds magtstruktur skal ikke visualiseres som en feudal eller kapitalistisk pyramide med kejseren, adelen og middelklassen båret på ryggen af et menneskehav af slaver. Derimod bør man, iflg. Mouritsen, forestille sig en spiral kred-

sende omkring Kejseren, med de store *familiae* (incl. Frigivne og slaver) cirkende omkring ham og de stakkels uvidende bondeknolde flydende rundt i den yderste kreds med deres frihed som kompensation for deres korte arme i kampen om imperiets kage.

Herculaneum, Taget af Louise Jensby

Antikken gennem tiden; Antikken i Renæssancen—og i dag af Louise Jensby

"...når den moderne verden nu i så høj grad bygger på Antikken, som den gør, er det så ikke vores pligt at formidle det til et bredere publikum? "

Antikken. Her på klassiske studier behøver vi nok ikke videre introduktion til perioden eller tilskyndelse til at studere den nærmere. Vi kender de vigtigste personer, begivenheder og værker, og ved, hvorfor disse er vigtige selv i vores moderne samfund. Men når den moderne verden nu i så høj grad bygger på Antikken, som den gør, er det så ikke vores pligt at formidle det til et bredere publikum? Det korte svar er jo! Selvfølgelig skal folk uden for universitetet vide noget om alt det, vi går og laver til hverdag, og hvorfor det er relevant for os alle sammen. Til dette formål kan der ikke findes bedre løsning end den nye udstilling på Antikmuseet: "Da museerne rejste nordpå - Antikken i Renæssancens Danmark", der handler

om brugen af Antikken i Renæssancen.

Antikmuseet er en integreret del af Aarhus universitet, og fra sin spæde start som arkæologisk studiesamling i 1949, har samlingen i dag udviklet sig til et tidssvarende museum med en samling af originalgenstande såsom vaser, mønter og statuetter foruden gipsafstøbninger af mange berømte skulpturer. Museet gæstes både af universitetets studerende og udefrakommende besøgende som gymnasieelever og kunstinteresserede. På museet findes en række permanente opstillinger, men der laves også løbende særudstillinger om aktuel forskning eller nye udgravninger.

Netop særudstillingsområdet bliver taget i brug i Antikmuseets kommende udstilling

"Da museerne rejste nordpå - Antikken i Renæssancens Danmark". Som titlen indikerer, centrerer udstillingen sig om brugen af Antikken i Danmark med fokus på tre af Danmarks kendte renæssancehumanister: Christiern Pedersen, Rasmus Glad og Ole Worm. Disse tre personligheder viste sig, på hver deres måde, at få stor betydning for dansk sprog, kultur og historie, på trods af at det nok er de færreste i dag, som kender til dem, og den påvirkning de og deres værker har haft på eftertiden. Udstillingen kommer til at fungere som populærvidenskabelig formidling af et igangværende forskningsprojekt kaldet "Cultural Encounter as a Precondition for European Identity" (Carlsbergfondet 2015 – 2019), et projekt

som også inkluderer bogen, *Da Muserne rejste nordpå, Antikkens veje til renæssancens Danmark*, som udkommer i forbindelse med udstillingen. Til efteråret vil der være mulighed for at deltage i en forelæsningsrække på Folkeuniversitetet med titlen: ”Antikkens veje til renæssancens Danmark”, hvor en rundvisning i udstillingen er en del af pakken. Den første personlighed vi møder på turen rundt i udstillingen, er humanisten Christiern Pedersen (1480-1554). Pedersen havde et godt forhold til Christian II, og konverterede ligesom denne til protestantismen efter reformationen. Pedersen studerede, som mange af sine samtidige, ved udenlandske universiteter, og her blev han mødt med

en rynken på næsen over Danmark og landets mangel på kultur. Gennem en storstilet eftersøgning lykkedes det Pedersen at tilvejebringe et eksemplar af Saxos Danmarkshistorie, hvori Danmarks historie blev ført tilbage til de ældste romerske konger. Ved at gøre brug af den tids medie-revolution, nemlig trykpressen, fik Pedersen udgivet Saxos Danmarkshistorie i Paris i 1514. Værket var skrevet på latin, og udkom da også på samme, for på denne måde var det muligt for forskere i hele Europa at læse om Danernes store bedrifter. I udstillingen kan bl.a. ses et eksemplar af Saxo i Pedersens udgave. Latin var de lærdes sprog i Renæssancen, men Pedersen havde en

klar holdning til, at dansk var absolut lige så godt. Derfor fik han også udgivet den første latin/dansk ordbog, og han spillede en stor rolle i oversættelsen af Bibelen til dansk. Ud-gaver af begge værker vil kunne ses i udstillingen. Netop Pedersens arbejde med bearbejdningen af det danske sprog hyl-des han for på den mindemur, som er rejst til ære for ham i Helsing, hvor han også døde i 1554.

Den næste herre vi skal høre om, er digteren Rasmus Glad (1526-1582), eller Erasmus Lætus som han valgte at kalde sig. Lætus var drevet af personlige ambitioner, og hans ihærdighed drev ham så vidt, at han fik opbygget et godt og vedvarende forhold til kong Frederik II. Denne alliance

Ole Worm

viste sig at komme beg-
ge parter til gavn. Frede-
rik II støttede Lætus
økonomisk, og sørgede
endda for at få ham adlet
i 1569. Lætus skabte til
gengæld en række vær-
ker, som hyldede det
danske kongehus, og da
disse værker også var
forfattet på latin, var der
rig mulighed for, at de
kunne skaffe Danmark
god omtale i udlandet.
Lætus' forfatterskab
strakte sig fra hyrdedig-
te, over læredigte om
skibsfart og kulminerede
i et nationalt helteepos
kaldet *Res Danicae*.
Denne rækkefølge i ud-
givelserne har ikke væ-
ret tilfældig, men er efter
alt at dømme bygget op
efter antikt forbillede,
for med overlæg at ska-
be associationer mellem
Lætus selv og Vergil og
mellem Frederik II og
kejser Augustus. Nogle
af de udstillede genstan-

de som knyttes til Læ-
tus, er værket *Bucolica*,
som er en samling af
hyrdedigte, en bog med
hans digte til kongen,
foruden en samling af
Melanchthons skrifter
som kongen har brugt
som skolebog. I bogen
kan man se Frederik II's
kommentarer i marge-
nen.

Vores tredje ho-
vedperson er en mand
ved navn Ole Worm
(1588-1654), og Worm
var lidt af en multikunst-
ner. Han kunne ikke kun
prale af at være en af de
første, som arbejdede på
en oversættelse af de
nordiske runer, han be-
stred derudover profes-
sorater i græsk, fysik og
medicin ved Køben-
havns Universitet, og
endelig skabte han et af
de første europæiske
museer, som indeholdt
alt mellem himmel og
jord. Nogle af museums-

genstandene fremskaffe-
de han selv, mens han
fik tilsendt andre via de
mange forbindelser, han
havde over hele Europa.
Worm var interesseret i
at dele ud af sin viden.
Museet brugte han såle-
des aktivt i undervisnin-
gen af de studerende på
Københavns universitet,
fordi han mente, at det
var vigtigt, selv at tage
de ting man undersøgte i
øjesyn og ikke bare stole
på, hvad andre havde
skrevet. Her er det tyde-
ligvis forskeren Worm,
som taler. At han mente
det alvorligt, kan bl.a.
ses ud fra det faktum, at
han havde en levende
næsebjørn og en pingvin
gående i samlingen. I
udstillingen er det mu-
ligt at se Worms store
museumskatalog og
nogle af de originale
genstande, som figurere-
de i hans samling, her-
under en gravindskrift

og nogle romerske sal-
vekrukker.

Derudover kan
der på placher læses
meget mere om de tre
hovedpersoner og Re-
næssancen som periode.
Så tag en tur forbi An-
tikmuseet og kast et nyt
blik på Antikken set
gennem tre renæssance-
humanisters øjne.

Info om udstillingen:

Udstillingsperiode:

1. september – 1.
december

Adresse:

Antikmuseet Victor
Albecks Vej 3,
bygning 1414, Aarhus
Universitet, 8000
Aarhus C

Antikmuseets

åbningstider: søndag –
torsdag 12-16

Entre: Gratis

Bogudgivelse: 1.
september

Forelæsningsrækken
på Folkeuniversitetet:
24. oktober- 28.
november

Link:[https://fuau.dk/
aarhus/program/
arkaeologi-og-
historie/antikkens-
veje-til-renæssancens
-danmark-1721-
248.aspx](https://fuau.dk/aarhus/program/arkaeologi-og-historie/antikkens-veje-til-renæssancens-danmark-1721-248.aspx)